

RECENZIJA KNJIGE

JERNEJ PISK: »FILOZOFSKI POGLED V DROBOVJE ŠPORTA«

Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport in Slovensko društvo za filozofijo športa, 2019, 386 strani, 14 EUR, ISBN - 978-961-6843-95-9 (Fakulteta za šport), COBISS.SI-ID - 299051520.

Ko je pred dobrim letom dni Slovensko društvo za filozofijo športa opozorilo na svojo aktivno vlogo v slovenski kinziološki stroki in znanosti izdajo strokovne monografije »Premislimo šport: uvod v filozofijo športa« (Kreft et al., 2017), je v začetku letošnjega leta dokazalo, da slednje ni bilo naključje in potrdilo pomemben prispevek in angažiranost pri pojasnjevanju vprašanj sodobnega športa. V sodelovanju s Fakulteto za šport je društvo izdalo novo znanstveno monografijo »Filozofski pogled v drobovje športa«, športnega filozofa dr. Jerneja Piska. Gre za obsežno in celovito delo, ki je nastalo pod peresom navdušenega športnika – smučarskega skakalca, nordijskega kombinatorca, gorskega tekača in triatlonca, ki je diplomiral na Fakulteti za šport (2002), ter magistriral (2006) in doktoriral (2014) na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Danes se dr. Jernej Pisk ukvarja s poučevanje filozofije in športne vzgoje na področju srednjega šolstva. Od leta 2014 pa je tudi aktualni predsednik Slovenskega društva za filozofijo športa, ki je ustanovni član Evropskega združenja za filozofijo športa (eng. European Association for the Philosophy of Sport).

Znanstveno monografijo »Filozofski pogled v drobovje športa« odlikuje jase in razumljiv slog pisanja, ki uspešno lovi ravnotežje med znanstveno terminolo-

Knjiga Filozofski pogled v drobovje športa je odlično in na slovenskem knjižnem trgu prepotrebno delo, ki bo pomembno poseglo tako v splošno pojmovanje športa kot tudi v športoslovje in pomenilo nov korak v razvoju filozofije športa pri nas.

prof. dr. Lev Kreft

Knjiga predstavlja obsežno strokovno znanstveno delo, ki bralec ponaja nov vpogled v naravo športa. Napisana je v razumljivem in jasnem jeziku. Vsebina je zanimiva tako za strokovne akterje, ki delujejo na področju športa, kot tudi za najširšo športno in laično javnost.

prof. dr. Bojan Jošt

Jernej Pisk FILOZOFSKI POGLED V DROBOVJE ŠPORTA

FILOZOFSKI POGLED V DROBOVJE ŠPORTA

Jernej Pisk

logijo in poljudnim pisanjem za širšo javnost. Gre za strokovno delo, ki je napisano na izviren in duhovit način, zato bodo po njem z veseljem posegli vsi, ki se srečujejo s teoretičnimi vprašanji vsakodnevnih praktičnih izzivov v vrhunskem športu, športni rekreaciji, šolski športni vzgoji, telesni dejavnosti za zdravje, kot tudi gibanju v širšem pomenu besede, od igre predšolskega otroka pa do gibanja z namenom opravljanja vsakodnevnih aktivnosti in delovnih nalog. Gre za eno temeljnih znanstvenih del na področju filozofije športa v slovenskem prostoru, ki celovito obravnava aktualna idejna, konceptualna in pojmovna

vprašanja, s katerimi se vsakodnevno srečuje vsak športnik in športni navdušenec, športni pedagog in trener ne glede na športno panogo oz. naravo gibalne aktivnosti.

Filozofija športa je mlada interdisciplinarna disciplina, ki združuje in skozi komplementarno integracijo nadgrajuje elemente kinziološke in filozofske znanosti, ter se v proučevanih problematikah in metodah raziskovalnega dela neposredno povezuje tudi z antropologijo, zgodovino, pedagogiko in sociologijo športa. Kljub temu da gre za relativno mlado disciplino, ki je svoj razmah doživela z večjo produkcijo objavljenih

del po letu 2000, pa gre za disciplino, ki se razvija že skoraj 50 let, od začetka sedemdesetih let, ko so bila izvedena prva mednarodna srečanja in ustanovljeno mednarodno združenje »International Association for the Philosophy of Sport«, takrat poimenovano »Philosophic Society for the Study of Sport« (1972) (IAPS, 2019). Kot navaja Škerbič (2019), pa se je razvoj filozofije športa pričel že mnogo prej, in sicer pred navedeno fazo razvoja discipline še z dvema razvojnima fazama, pred-disciplinsko in zgodovinsko fazo. Danes se filozofija športa ukvarja s številnimi vprašanji kot so metafizični vidiki, etične dileme, družbene in politične

problematike ter vidik globalizacije v športu (Reid, 2012), ki utemeljijo njeno disciplinsko neodvisnost, zahtevajo njeno umestitev v akademskem prostoru tako temeljnih filozofskih disciplin kot tudi kinezioloških znanosti ter upravičujejo potrebo po uvedbi filozofije športa v vsakodnevno športno prakso, z namenom razumevanja in reševanja zahtevnih vprašanj in dilem, s katerimi se srečujejo športniki in njihovi trenerji ter športni pedagogi v šolah. Zato ne preseneča, da je področje etike v športu z vprašanji o fair playu, moralni sprejemljivosti tekmovanj, dopinga, športnih herojih, patriotizmu in nasilju ter politični zlorabi in komercializaciji v športu eno izmed najrazvitejših in najpomembnejših pri proučevanju filozofije športa (Ryall, 2016).

In ravno delo Jerneja Piska v prvi vrsti odlikuje obravnava najaktualnejših etičnih dilem vrhunškega športa kot so transhumanizem v športu, doping, »fair play«, pravičnost in talenti, tehnologija v športu in ustvarjanje športnih rekordov, ki so ilustrirani s primeri športnikov v različnih individualnih in ekipnih športnih disciplinah. V predgovoru in uvodnih poglavjih avtor izzivalno izpostavi vlogo filozofije v športu oz. pomen teoretiziranja športnih problemov. V nadaljevanju pa se poglobljeno posveti filozofskim razpravam, kako razumeti šport in kako splošno razumevanje človeka vpliva na razumevanje športa, kaj je šport danes in kakšen je bil v preteklosti, vse od časa antične Grčije in Platanove filozofije športa, preko Darwinističnega razumevanja, novoveškega Descartovega dualizma in idej očeta olimpiзма, Pierra de Coubertina, pa vse do sodobnega objektiviziranja športnikovega telesa, Girardove teorije mimetične želje in posnemanja ter mehanizma grešnega kozla v športu. Monografija pa bo zagotovo pritegnila tudi vse bralce, ki

jih zanimajo interdisciplinarna vprašanja sodobnega športa kot so vpliv športne dejavnosti na razvoj osebnosti in spoznavanje samega sebe, priznavanje nevednosti in napredovanje proti dovršenosti, altruizem, individualizem in kolektivizem, obvladovanje zmernosti v življenju, ohranjanje tradicije in doživljanje občutka svobode. V zadnjem delu monografije pa se avtor pogumno loti obravnave novih tematik, ki presegaajo filozofijo samega športnega udejstvovanja in poskušajo pojasniti, zakaj je šport tako privlačen, da mu sledi človeštvo skozi celotno zgodovino, tako z akterji kot njegovimi spektatorji. V tem delu se avtor sprašuje, ali so športniki naši superjunaki, katere sposobnosti jih postavljajo v ta položaj občudovanja, kakšna je njihova privlačnost in etična odgovornost. Nadalje so diskutirane teme svobode športa in gibanja, moralne svobode in iskanja vrednosti in smisla tveganja v nevarnih športih, ljubezni v športu ter religioznosti športa. Delo zaključuje obsežen seznam 270 bibliografskih enot, na katerih temelji in so predhodno citirane, povzetek monografije v angleškem jeziku, predstavitev avtorja in Slovenskega društva za filozofijo športa. Na predstavljenih področjih znanstvena monografija prinaša najnovejša spoznanja na obsežnih 386 straneh, ki so razdeljena v pet osrednjih tematskih sklopov, sedem glavnih poglavjih in 23 podpoglavjih. Recenzijo sta prispevala profesor dr. Lev Kreft in profesor dr. Bojan Jošt. Monografija je izšla v 200 izvodih v skupnem založništvu Fakultete za šport Univerze v Ljubljani in Slovenskega društva za filozofijo športa.

Zagotovo bi si več poglavij zaslužilo natančnejšo predstavitev, pa vendarle naj glavnina ostane bralcu v užitek odkrivanja bogastva različnih idej, konceptov in pojmov, ki vodijo šport. Katerih odgovori na za-

stavljena vprašanja, kot zapiše avtor v Predgovoru, »niso nekaj absolutnega, omogočajo pa nam širjenje obzorja našega razumevanja. Omogočajo nam, da šport postane predmet, vreden čudenja in spraševanja« (str. 1). Za prvo spodbudo pa velja izpostaviti nekatere zanimive izstopajoče vidike. Med slednjimi je prisotnost Descartesovega dualizma v današnjem športu. »*Cogito, ergo sum*« – »*Mislim, torej sem*« je ena izmed temeljnih paradig, ki ob dualističnem pojmovanju človeka (ločitev med zavestjo/umom/dušo in telesom) določa današnje (predvsem Zahodno) razumevanje športa. Avtor izvirno parafrazira Descartesova izhodišča v poglavjih »*Športnik sem, torej ne mislim*« in »*Mislim, torej nisem športnik*« (str. 126-132). Sprašuje se, ali je športniku razmišljanje sploh potrebno, saj je v ospredju družbenega vrednotenja športnega uspeha, celo znanstvenega proučevanja, športnikovo fizično telo, njegova mentalna dimenzija osebnosti pa je do skrajnosti minimalizirana, pogostokrat celo povsem prezrta. Zato ne preseneča trditev, da celo športniki sami menijo, da preveč razmišljanja lahko poslabša njihove sposobnosti. Pa vendarle na drugi strani avtor provokativno izpostavi dileme ljubezni in sovraštva športnika do lastnega telesa, duševne volje in zmožnosti telesa za telesne napore, ter dolgoročne motivacije za gibanje, ki ne izhaja samo iz poudarjanja vpliva vadbe na telo, temveč iz metafizičnih idej, navdihujočih idealov in vrednot, ki jih vzbudi gibanje. Zato velja vključiti razmišljanje in lastno zavest pri vsaki telesni vadbi. Tehnologija in znanstveni pristop, ki športnika objektivizirajo in ga poskušajo specificirati v materijo s proizvajanjem čim večje sile v čim krajšem času, pa pozabljajo, da to ni tisto, kar posameznik dejansko izkusi v športu. »V trenutku preizkušnje

se športnik izkusa kot utelešeni »jaz«, ki ni niti breztelesna duša niti brezdušni telesni stroj« (str. 129). Pa vendarle avtor poudari, da je šport več kot le sredstvo za ohranjanje zdravja telesa, je pot k človekovi izpolnitvi in dovršenosti. Zato kljub še vedno prevladujoči novoveški racionalni instrumentalizaciji športa, pa smo v 21. stoletju že priča postopnega vračanja športa k bistvu človekovega gibanja – to je k igri. Tukaj se odpira razmišljanje in nadaljnje filozofske razprave o uravnoveženosti telesa in uma (eng. body and mind) pri vrhunskem športniku, ki ga zagovarja Vzhodna filozofija in avtor nakaže z dojemljivostjo »zen športnikov« za poenotenja med svojim notranjim svetom in zunanjimi predmeti. Pa vendarle se odpirajo tudi tukaj nova vprašanja, kako je zagovarjanje uravnoveženosti med telesom in umom dosegljivo in vrhunskem športu ne glede na športno disciplino in športnikov kulturno-geografski izvor, ter kaj nam razkrivajo primeri razhajanj med filozofskimi pogledi in športno prakso, ki se kaže skozi poškodbe, nasilje in manipulacijo športnikov, duševno izgorelost in samouničevanje, ki je v svoji prav posebni obliki prisotno v državah z vzhodno-kulturno-religioznimi praksami.

Posebno zanimiv tematski sklop se nahaja ob koncu monografije pod naslovom »*Privlačnost športa*« ki skozi šest zaključenih enot predstavi aktualne problematike sodobnega športa. V tem delu monografije se avtor sprehodi skozi različna vprašanja, diskutira in išče odgovore kot so na primer: »Kdo si zasluži, da ga občudujemo v športu, sledimo njegovemu moralnemu zgledu in ga kot superjunaka posnemamo?«, »Ali je privlačnost športa v iskanju svobode in kakšno vlogo imajo pri tem omejitve oz. postavljena pravila, ki veljajo v vsakem športu?«, »Kaj narediti s športi, ki so tvegani in ogrožajo

življenje športnikov – prepovedati ali liberalno obdržati?«, »Ali je ljubezen do športa tisto skrivno orožje, ki nas privlači?« ter »Kakšna je povezava med športom ali religijo – ali je šport oblika sekularne religije, ki daje smisel posameznikovemu življenju?«. O pomenu verskih prepričanj in njihovem vplivu v specifičnem kontekstu športa je med prvimi spregovoril tudi Feezell (2013), ki je izpostavil številne nasprotujoče argumente za in proti, predvsem pa njihovo močno prisotnost v polju športa. Piskovo delo nadgrajuje in v slovenskem kontekstu utemeljuje religiozne vidike športa (npr. religiozna razsežnost gorništvá, str. 325) ter vpliv športnikovih verskih prepričanj na udejstvovanje v športu. Znanstveno monografijo zaključuje poglavje o iskanju nesmrtnosti v športu, v katerem avtor prodorno primerja antično in moderno razumevanje športa kot sredstva za doseganje nesmrtnosti v slavi.

Znanstvena monografija »Filozofski pogled v drobovje športa« je obsežno in celovito delo, ki obravnava številna aktualna filozofska in širša družbeno-humanistična vprašanja sodobnega športa. Pa vendarle kot poudarja britanski filozof športa in odgovorni urednik revije »Sport, Ethics and Philosophy«, Andrew Edgar (2017), je področje filozofije športa v izjemnem razmahu. Razvija se novo besedišče, sprejemajo se novi različni pogledi in pristopi razmišljanja, ki se postavljajo ob bok tradicionalni, strogo analitični filozofiji. Danes živimo v zanimivem času, navaja avtor, ki je okupiran s spremembami, ki so včasih hitre, drugič spet nepredvidljive ali celo alarmantne. Spremembe v kulturi, tehnologiji in politiki se odražajo na področju športa ter postavljajo pod vprašaj njegovo naravo, dodajo nove oblike k številnim že prisotnim ter spreminjajo ne samo način športnih izvedb, temveč tudi njihovega

spremljanja in financiranja. To pa pred filozofijo športa postavlja nove izzive in potrebe njene vključenosti v sorodne discipline kot so politične znanosti, sociologija in ekonomija (Edgar, 2017, str. 153). V navedenem kontekstu je zaključek znanstvene monografije Jerneja Piska več kot utemeljen in na pravem na mestu, ko poudari pomen nadaljnjih poglobljenih filozofskih obravnav športa v slovenskem prostoru:

»Čeprav se v knjigi dotaknemo različnih področij športa, *odpiramo mnoga vprašanja, opozarjamo na različne probleme in ponujamo nekatere mogoče rešitve, pa obseg obravnavanih področij s tem še zdaleč ni izčrpan. Filozofija športa se danes v svetu ponaša z množstvom različnih filozofskih pristopov k športu, prav tako pa tudi z odpiranjem številnih zanimivih, aktualnih in pomembnih vprašanj, vrednih poglobljenega filozofskega premisleka. Vse to kliče k nadaljnji filozofski obravnavi športa tudi v slovenskem prostoru*« (str. 9).

Ko nas branje pripelje do zadnje vrstice, si le želimo, da nas avtor že kmalu navduši z nadaljevanjem svoje pronicljive filozofske misli v drobovje športa. Glede na predstavljeno si objavljeno delo to zagotovo zasluži, saj prinaša širšemu krogu bralcev zanimivo in predvsem uporabno gradivo v vsakodnevni športni praksi.

Literatura

1. Edgar, A. (2017). Editorial: The Philosophy of Sport in Interesting Times. *Sport, Ethics and Philosophy*, 11(2), 153-154.
2. Feezell, R. (2013). Sport, Religious Belief, and Religious Diversity. *Journal of the Philosophy of Sport*, 40(1), 135-162.
3. International Association for the Philosophy of Sport (IAPS). *About IAPS*. Dostopno prek: <http://iaps.net/join-iaps/about-2/> (16. april 2019).
4. Kreft, L., Pisk, J., Vodeb, R., Brumec, I. in Gubanc, M. (2017).

Premisljmo šport: uvod v filozofijo športa. Ljubljana: Slovensko društvo za filozofijo športa.

5. Reid, H. L. (2012). *Introduction to the Philosophy of Sport*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.
6. Ryall, E. (2016). *Philosophy of Sport: Key Questions*. London & New York: Bloomsbury Publishing Plc.
7. Škerbič, M. M. (2019). The Early Philosophy of Sport: Investigations in the History of the Discipline. V *Ethics, Bioethics and*

Sport: 2nd International Conference, Zagreb & Varaždin, March 22-23, 2019 (str. 42). Zagreb: Centre of Excellence for Integrative Bioethics, Croatian Bioethics Society, & Croatian Philosophical Society.

izr. prof. ddr. Joca Zurc,
JSPS International Research Fellow
Okayama University,
Graduate School of Education,
Japonska
joca.zurc@guest.arnes.si